

Vzpomínky mého dědečka

Dědu jsem nikdy nepoznala, zemřel rok před mým narozením. Jeho vyprávění zůstalo psané strojopisem a rukopisem na zažloutlém papíru. Vyprávění obsahuje mnoho vzpomínek na válku, první světovou. Vzpomínky popisují život obyčejného vesnického člověka, který do války nechtěl, nechtěl zabít a hlavně nechápal smysl toho všeho.

Text jsem se nažila zachovat co nejvíce nezměněný, opravila jsem jen některé slangové a zastaralé výrazy, mírně jsem ho upravila a zkrátila.

Jak jsem prožil válku - 1. světovou (1914-1918)

Napsal: Jan Surala (*1889, Velké Karlovice, +1974, Kostelec u Holešova)

Protože dobře nevidím (jsem krátkozraký 5:2), povolali mě na vojnu až v říjnu 1915. Dostal jsem se do nemocnice v Hodoníně. Byli jsme pracovní četa 8 mužů. Uklízeli jsme na dvoře, řezali a štípali dřevo. Každý den se vydávalo uhlí a dřevo pro nemocnici. Po páté hodině bylo volno. Tam jsem byl rok, tam bylo dobře.

Pak mě poslali k pětadvacátému pluku domobran v Heinzenbergu, v Rakousku. Ale ještě předtím mě dali do kurzu pro sanitní službu č. 5 v Brně Zábřovicích. Po ukončení kurzu jsem si vyžádal dovolenou, abych pomohl našim rodičům doma vymlátit obilí (ve Velkých Karlovicích). To už bylo chvíli před Vánoci. Když jsme jeli z Brna, asi u Nezamyslic přišla k nám do vlaku zpráva z Vídně, že císař Franc Josef zemřel. (František Josef I, +21. 11. 1916). Po dovolené (asi 14 dní) jsem se vrátil k sanitní četě, která ale mezitím odjela do Kovelu (pravděpodobně Kovel, Volyňská Ukrajina). Mě tedy poslali do toho Heinzenbergu, kde nás cvičili do války jako pěšáky.

Tak 23. března 1917 nás vypravili na frontu. Měli jsme jet do Ruska, ale ve Vídni změnili kurz a poslali nás na italskou frontu. Zatím jsme byli daleko od fronty. V ležení probíhal další výcvik do války. Začátkem května byla desátá ofenzíva, vedli ji Italové. Rakušáci couvli nějaký kilometr zpátky, bylo hodně mrtvých a raněných i zajatých. Tak jsme šli na jejich místo. Dne 23. května 1917 jsme přišli do zákopů. Z Rakouska k nám poslali dvě setniny a společně s těmi novými jsme šli na frontu. To bylo ke konci máje, bylo už veliké teplo. Vyšli jsme kolem jedenácté hodiny dopoledne, v plné polní, asi 22 kilogramů váhy v batohu na zádech. Trať byla dlouhá 32 kilometrů. K večeru nás došlo na místo nejdřív šest, ostatní docházeli postupně za námi. Měli jsme holínky, tekli z nás pot, takže jsme mohli vodu z holínek vylívat. Po cestě zemřelo 11 vojáků slunečním úpalem. Chlap si chtěl odpočinout, sedl si na příkop, začalo mu chraptět na prsách, lehl si a zemřel. Druhý den jich umřelo sedm. Byli to vojáci ranění z fronty, přišli akorát z nemocnice, ještě nedolčení a taková útrapa. Nevím, proč nás nehnali v noci, když bylo přes den takové parno. Kapitán jel na koni.

Druhý den jsme došli do Idrie (Slovinsko), kde jsme odpočívali dva dny. Akorát byly svatodušní svátky. V Idrii jsou doly na rtuť. Pak jsme postupovali dále k frontě, přes Čepovan, kde byl proviant 25 Landšturm regimentu, ke kterému jsme patřili. Lágrovali jsme u jakési vesnice Lokovec, kde si nás prohlížel generál Krátký a chválil nás, jak jsme dobře vycvičení, že nepřítel pobijeme. K večeru, kolem deváté hodiny měla dvaatřicátá kompanie poplach, nástup do zákopů. Když pochodovali ve

čtyřstupu přes údolí Ravmo (asi Grgarske Ravně), kdesi u statku je zasáhla střela, těžká bomba naplno. Jen sedm jich zůstalo naživu. Tam zůstal i můj krajan, Mikulec. Druhý den jsme šli tím samým místem, ale museli jsme utíkat, 15 kroků jeden za druhým. Žádnou střelu jsme nepotkali a došli jsme až do zákopu, do zálohy. Před námi byl v zákopech dvaatřicátý polský pluk.

Jeden den jsme pak čekali ve dvojestupu na jídlo. Vlevo stál takový malý voják Lautnelt, který strašně koktal. Najednou přiletěla střela a přerazila Lautneltovi ruku. Tak křičel "moja ručička, moja ručička", když ho saniťák vedl na obvaziště, a od té doby už se nikdy nezajíkal ani nekoktal.

Další den jsme v zákopech vystřídali Poláky. Teprve jsme poznali vši. Do té doby jsme je vůbec neznali. Chtěli jsme se ukrýt do zákopů, ale žádné tam už nebyly. Tak jsem si lehl do jedné jámy po granátu. Strašně mi tam celou noc smrděla mrtvola. Ráno za světla jsem si všiml, že jsem na té mrtvole celou noc ležel. Byli jsme na úpatí Jelení Hory, naproti nám byla hora Kuk. Tam byl nepřítel. Vlevo od hory Kuk byla hora Monte Santo, a tam nějaký klášter (Monte Santo, Slovinsko). Jak svítilo slunce, bylo vidět taliánské vojáky, ani se moc neskrývali a mávali na nás.

Náš nadporučík Miklík nám vždy říkal - Nestřílejte na ně a oni nebudou střílet na nás. A měl pravdu. Jak mohli být naši nepřátelé, když jsme se v životě neviděli a nic zlého si neudělali? Jsou to pracující lidé a křesťané, proč bychom se měli vzájemně zabíjet? Velebný pán nás učil modlit se desatero a přikázání Nezapomeneš. Tady je jistě nějaký podfuk! Umínil jsem si, že nebudu zabíjet, jenom v sebeobraně. Nebudu na nikoho střílet. Jak to, že žádný kněz, žádný hodnostář ani arcibiskup nevystoupili veřejně proti vraždění a porušení desatera? Takové myšlenky mě trápily. Jak jsem později zjistil, stejně přemýšleli i taliáni. Taliáni říkali, proč se máme vzájemně zabíjet? Ať si to vyřídí páni u zeleného stolu. Vojáci co šli na frontu říkali, že jdou na jatka. A mocipáni nazývali vojsko "válečný materiál". Proto vojáci dezertovali a utíkali do lesů a tam se skrývali až do konce války. Říkali tomu, že jsou u zeleného kádru. V roce 1918 té dezerce bylo hodně.

Ztrestej Bože toho, kdo chce válku! Války vedou jen průmyslníci a bankéři, kteří na válce vydělávají. Ve válce se ničí mnoho statkových hodnot, které je potřeba obnovit. Když jsou plné sklady materiálu a banky plné vkladů, tož je zase válka. A tak se na světě hospodaří. Jinak to dělat neumějí. Já si pořád myslím, že to jednou se životem na zemi špatně skončí. Je obrovská technika. Ta dostupne takové výše, že zničí sebe sama a co hlavně, zničí lidstvo a život na zemi vůbec. Světovou moc mají v rukách šílenci. Co si usmyslí, to udělají a nikdo jim v tom nezabrání.

Tři měsíce jsme byli ve frontě, zatím nikdo nezahynul ani nebyl raněn. Ale taliáni připravovali ofenzívu. Tak po 15. srpnu 1917 na nás shazovali z letadla letáky abychom se vzdali, že mají dělostřeleckého materiálu na sto hodin, a že nás rozbijí. Samozřejmě i naši zbrojili, čekala se 11. ofenzíva. Asi 50 kroků od našeho krytu byl veliký hrob. Pod ním měli úkryt pozorovatelé a udávali cíle, na které mířit a střílet. Taliáni to zjistili a 17. srpna k večeru tu vletěla střela ráže 18 cm a ve vteřině zničila vše. Z nadporučíka zůstala jen celá noha. Byl tam zabitý i desátník. To byl začátek. 18. srpna to začalo naplno. Začalo to ze všech možných kalibrů děl na naše zákopy, a vždy trefa do zákopu naplno. Asi dvanáct nás bylo na přední hlídce a byli jsme rádi, že nejsme v zákopech, tam bylo peklo. Za chvíli nebylo vidět pro dým. Naši odpovídali těž, ale bylo to slabší. Stáhli jsme se do skalní rozsedliny asi 200 metrů daleko, kde jsme čekali do 21. srpna. Bez jídla, ale voda byla dobrá. A před střelami jsme byli kryti. Pozorovací stanici jsme měli za velkým lískovým chrástem. Jednou jsme to místo opustili a

padla tam velká střela. Zůstala tam velká jáma. Vrátili jsme se k zákopům. V zákopech zůstalo jen pět lidí nezraněných, ze 120 nás zůstalo jen 20, hodně raněných.

22.srpna jsem seděl v jámě po granátu a viděl taliány, jak pálí na naši stranu. Nade mnou lítal skřivánek a zpíval. Připomnělo mi to domov... myslel jsem, kdybych tu měl ty brambory, co naši dávají praseti...takový jsem měl hlad. Byl to už pátý den bez jídla. Vytáhl jsem si notes a začal psát lístek rodičům. Plakal jsem a skřivánek nade mnou zpíval. Nevadily mi ani smrtonosné střely, co na nás lítaly. Najednou padla střela asi šest kroků ode mě a druhá ještě blíže. Věděl jsem, že musím odejít a najednou padla další rána hned za mě a zasypala mě hlína. Taktak jsem se vyhrabal. A všecko bylo zasypané... notes, batoh, puška. Druhý den jsme ustoupili do rezervních zákopů. Seděl jsem v jámě po granátu a najednou začaly kolem mě padat střely, asi ruční granáty. Cosi mě nutilo, abych šel dál odtud. Sotva jsem odešel asi pět kroků, padl granát na to místo, kde jsem seděl. V ten moment už tam byli taliáni a už nás hnali. Když nás taliáni zajali, bylo 23. srpna. Večer 24. srpna nám konečně rozdali jídlo. Po sedmi dnech bez jídla, jen o vodě. Už mě hlad netrápil. Zato když nás vezli vlakem na Sicílii, pět dní a nocí, dali nám jíst jen jednou, a to v Římě. To jsem měl velký hlad. Jako zajatec jsem měl pořád hlad. Pak jsem se dostal do československé legie, to už bylo dobře. Už bylo po hladu. Měli jsme denně 3/4 kg chleba. Ráno 1/2 litru kávy, v poledne hustou polívku, 20 dkg masa a k masu obyčejně chleba. Na večeri byla obyčejně zase hustá polívka nebo makaróny. Ke chlebu jsme dostávali sýr a 1/2 litru vína každý den! To všecko jsme ani nesnědli!

Jako čs. voják jsem byl zařazen na frontu 6. září 1918. Bojoval jsem u Monte Baldo u Gardského jezera v Itálii. Náš 34. pluk byl na frontě v zákopech. To už velice žádné boje nebyly, padl jen jeden četař, Jan Čapek. Od 8. září jsme pracovali na zákopech, bylo nás asi sedm setnin po 100 mužích. Říkali nám, že už jsme čs. vojáky ale zbraně jsme neměli. Od fronty jsme byli asi 4 km daleko. Dne 2. listopadu jsme zastavili práci a 4. listopadu bylo podepsáno příměří. Na vyzvání italského nadporučíka jsme se všichni přihlásili ke vstupu do legie, teda kromě dvou židů. Na dotaz, pro nechtějí vstoupit do legie odpověděli, že nejsou Češi.

Vstup do československého vojska nebyl ale vůbec tak snadný. Když rakouské vojsko chytlo čs.vojáka hned ho vyslýchali a oběsili. Doma rodinu ztrestali a majetek zkonfiskovali. Každý si musel dobře zvážít co dělá, než šel do legie. V případě, že by Rakousko vyhrálo válku, legionáři by se domů nemohli vrátit, stihla by ho persekuce. Do legie vstupovali hlavně svobodní a nemajetní. Amerika přislíbila legionářům azyl, kdyby Rakousko válku vyhrálo. Slib československé legii jsme skládali až 29. listopadu 1918.

19. prosince jsme odjížděli zpět do republiky a 23. prosince 1918 jsem dorazil do Brna. Na Vánoce.